

Haladó problémamegoldó szeminárium 1.
8. feladatsor – 2018. november 7.

1. Egy asztalon nyugvó, összecsucott állapotában elhanyagolható hosszúságú, m tömegű *slinky* felső végénél fogva lassan addig emeljük, hogy az alsó vége éppen felemelkedjen. Ekkor a *slinky* hossza L .

a) Mennyi munkát végeztünk az emelés közben?

b) Ha ezután a felső végénél fellógatott *slinky*t elengedjük, a legalsó menet érdekes módon egészen a teljes összecsucodásig nem mozdul meg. Mekkora sebességgel kezd esni a *slinky* közvetlenül az összecsucodás után? Mekkora lesz a mozgási energiája?

2. Egy tengely végeire két egyforma, szabadon forgó kereket erősítünk. A kapott eszközt egy vízszintessel kis szöget bezáró síkra helyezük, és a síkra merőleges tömegközépponti tengely körül megforgatjuk. A kerekek megcsúszás nélkül gördülnek.

Írja le a mozgást!

Segítség:

1. Belátható, hogy az eszköz szögsebessége időben állandó. Próbálja ezt bebizonyítani! Ehhez írja fel a (haladó és forgó mozgásokra – külön-külön az egész szerkezet és a két kerék forgására – vonatkozó) mozgásegyenleteket, használja ki, hogy a szerkezet csak a tengely pillanatnyi helyzetére merőleges irányban haladhat (ezt az irányt jelöljük $\parallel$ jellel)!

2. Tegye fel, hogy a $t = 0$ pillanatban a kerék tengelye vízszintes, sebessége 0, állandó szögsebessége pedig Ω nagyságú. Használja ki most is, hogy a kerék minden pillanatban csak a tengelyre merőleges ($\parallel$ -sal jelölt) irányban haladhat, ez az irány a tengely (egyenletes) forgása miatt azonban időben változik. Ez alapján határozza meg először a test $a_{\parallel}$ gyorsulását, ebből integrálással a $v_{\parallel}$ sebességet, majd ezt bontsa fel v_x és v_y komponensekre. Ezekből már integrálással megkapja az $x(t)$ és $y(t)$ időfüggvényeket.

3. A *Cartesius-búvár* egy részben levegővel töltött, szájával lefelé a vízben álló, kicsiny kémcső. Vizsgálja a búvárra ható erőket a p_0 külső nyomás, a vízfelszín alatti h mélység és a T hőmérséklet függvényében! Használja fel az egyesített gáztörvényt ($pV/T = \text{állandó}$)! A rendszerben a hőmérséklet mindenhol ugyanakkora (de időben változhat), a víz hőtágulását hanyagolja el!

Vizsgálja az egyensúlyi helyzetek stabilitását: a felszínből kicsit kiálló (úszó) búvárét, az edény aljára leérő (elmerült) búvárét és a vízben lebegő búvárét!

4. Az ábrán látható $2a$ hosszúságú homogén, m tömegű tű az O ponton átmenő vízszintes tengely körül súrlódásmentesen foroghat. Az a oldalélű, négyzet alakú függőleges keret és a tű σ felületi feszültségű szappanhártyát feszít ki. A nehézségi gyorsulás g .

A φ szög milyen értékeinél lehet a rendszer stabil egyensúlyban?

